

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{4}$ strani 20 K, na $\frac{1}{8}$ strani 10 K in na $\frac{1}{16}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 17. V Ljubljani, 15. septembra 1910. Letnik XXVII.

Obseg: Parjenje krompirja. — Kako nastane prst. — Sestava prstenih tal. — Poglavitne lastnosti prsti. — Gnoj. — Govedoreja na Dolenjskem. — Obiranje, shranjevanje in pošiljanje sadja. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Parjenje krompirja.

Vsak kmetovalec danes dobro vé, da je kuhanje krompirja ali drugega gomolja zastarano in ne-umestno; kajti preveč hranilnih snovi se pri tem izluži, dočim nezdrava sadežna vlaga ostane v krompirju. Krompir ima največjo hranilno vrednost, če je parjen; tudi je tak bolj prebaven ter pri živini prepreči marsikako bolezen. Nedozorel ali bolan krompir se sme brez skrbi pokrmiti, če je parjen, in vzkalili sadeži se dolgo časa obdrže porabni, če se parjeni primerno podsujejo.

Jonovi parilniki za krmo z znamko „Voll-dampf“ (=polni par) so povsod priljubljeni, ker so zelo pripravi, močni in trdni. Večji parilnik, znamka „Jajag“, je tako narejen, da se pod njim kuri, ter se izdeluje v dveh vrstah, v vsaki v 10 velikostih. Ta parilnik je primeren za velika kmetijska gospodarstva. Manjši parilnik, znamka „Polni par“, se izdeluje v 5 velikostih in ima to posebno prednost, da se lahko postavi na vsako ognjišče. Ta parilnik se lahko rabi v vsakem gospodarstvu, celo v najmanjšem.

Podoba 59. kaže parilnik „Polni par“ z odstranjeno steno, da se vidi, kako je znotraj vdejana luknjasto dno. Podoba 60. pa kaže nagnjen parilnik „Jajag.“

Podoba 59.

Podoba 60.

Kdor hoče svoji živini dajati zdravo krmo, ki pospešuje ješčnost, naj si omisli parilnik za krmo; zadovoljujoče zdravje vse živine bo kmalu dajalo obilne obresti za izdano vsoto.

Kdor želi natančnejših pojasnil, naj se ne obrača na našo družbo, ampak naravnost na tvrdko J. A. John, A. G., Wien IV., Frankenberggasse 4/150. Kmetijska družba namreč načelno ne priporoča nobene tvrdke.

Kako nastane prst.

Prstena tla so kmetovalčeva delavnica, kjer kmetuje in v njej prideluje.

Prst je gorenja plast najmlajših tvorbo na površju naše zemlje. V pričetku ni bilo prsti kakor dandanes, temveč se je naredila šele v teku tisočletij in se vedno neprestano še dela.

Vse kamenine razpadajo, preperevajo, se drobe in se kar naprej izpreminjajo. Skalovje se izpreminja v grušč, v debel in droban pesek, voda ga izpira in raztaplja ter ga v raznih oblikah odnaša nizdol.

Vsa živa bitja, živali in rastline, čaka po njih smrti podobna osoda; ona namreč tudi razpadajo, t. j. gnijejo in trhlene ter delajo sprstenino.

Razkrajanje kamenin in odmrlih živih bitij povzročajo nikdar mirne naravne sile, posebno delovanje

zraka, toplote in vode. Zdrobljene in razkrojene kamenine se mešajo s prstenino ter delajo rodovitno prst, ki iz nje kar naprej klije novo življenje.

Posebno veliko kamenin preperi v gorovju, od koder voda prenaša nastali gorski grušč in pesek v nižave. Gori na pečinah, kjer bi ne mislili, da more kaj rasti, vidimo na skalnatih stenah pritlikave smreke, ki kljubujejo vremenskim nezgodam.

Kako je to mogoče?

Na vsakem kamenu, ki je na zraku in dežju, se sčasoma naredijo majhne, potem večje razpokline. Toplota in mraz pomagata kamen razdehati. Mraz ga razganja, voda ga raztaplja in razpokline se širijo in globijo. Zrak pri tem krepko pomaga. V razpoklinah se nabira vlažna zdrobljena kamenina, kjer najprej zrastejo skromni lišaji, potem mahovi in trave, ki razpadajoče delajo sprstenino. V te razpoke, napolnjene s prstjo, zanese veter seme, in kmalu izkali gorska smrečica, ki s svojimi koreninami gre za prstjo po razpokah, kjer z veliko silo zagostijo svoje korenine v skalovje in ga tako tudi sama pomaga razdehati.

Taka, na kameninah nastala prst ostane na mestu, kjer se je naredila, ali jo pa odplavi voda.

Prsti, ki leže na kameninah, kjer so nastale, so prvotne, one v dolinah in nižavah, ob potokih, rekah in ob morju, kamor jih je prinesla voda, so naplavljene.

Največji del obdelanih tal obstoji iz naplavljene prsti, ki so navadno najrodovitnejša.

V prastarih časih so velikanske izpremembe na naši zemlji podrle velikanska gorovja, ki so zdrobljena deloma zravnala površino zemlje, naredila so valovite pokrajine ali ravnine. Hude nevihte in povodnji to delo še dandanes očitno nadaljujejo in neprestano se vrše manj očitno take izpremembe na površju naše zemlje, ki množe rodovitna tla. Ta tla kmetovalec obdeluje; z oranjem in s prekopavanjem pospešuje pristop zraka in toplote, ki prst razkrajata in jo delata rodovitno, ter z gnojenjem dovaja vanjo sprstenine in drugih gnojilnih snovi, ki nadomeščajo, kar iz prsti jemljejo žetve. Z umnim obdelovanjem prstnih tal se rodovitnost ohranja in povečuje,

Sestava prstnih tal.

Kamenine so sestavljene iz ene, dveh ali več različnih rudnin, ki imajo zopet različno kemijsko sestavo. Vse, kar prihaja od rudnin, so rudninske snovi.

Živa bitja, živali in rastline, imajo zelo sestavljen stroj ter imajo posebne telesne dele, da z njimi opravljajo svoje življenske naloge. Taki telesni deli služijo na pr. za uživanje in pretvarjanje hrane, za dihanje itd. Ti telesni deli se imenujejo organi, zato imenujemo vsako snov, izhajajočo od živega ali od odmrlega živalskega ali rastlinskega telesa organsko snov, za razloček od rudninske snovi.

Z ozirom na postanek obstoji prst iz rudninskih in iz organskih snovi.

* Pretežni del prsti so rudninske snovi, ki so v spodnjih plasteh prstnih tal, v mrtvici, prav pičlo pomešane z organskimi snovmi, ki jih je največ v gorenji, rodovitni plasti. Tu se nahajajo razpadajoče rastline, njihov ostanki in gnoj.

Če suho in dobro zdrobljeno prst presejemo skozi razno gosta sita, dobimo razno debel grušč, pesek in bolj ali manj sprašeno prst.

Grušč in pesek sta ogrodje obdelanih tal; ona rahljata prst, jo delata pristopno zraku in vodi ter s

svojimi razkrojinami polnita prst s prepotrebno rastlinsko rudninsko hrano.

Najdrobnejša, sprašena prst daje rastlinam največ hrane; nanjo se prilepljajo tiste najdrobnejše koreninice, ki edine morejo iz nje srkati raztopljeno rastlinsko hrano. Ta del vse prsti vsrkava zračne redilne snovi in preprečuje, da se raztopljene snovi tako hitro ne izgube v spodnje plasti. V drobni prsti se vrši raznovrstno pripravljanje rastlinske hrane; ona pridržuje potrebno vlago in urejuje toplotne razmere.

Rodovitnost obdelanih tal je torej odvisna od sestave prsti, in ker prst največ delajo rudnine, je rodovitnost odvisna tudi od teh, če obstoje iz snovi, ki morejo služiti za rastlinsko hrano.

Poglavitne lastnosti prsti.

Prst vsrkava in pridržuje rastlinske hranilne snovi. Nalij z gnojnico do vrha cvetličnik, ki je bil poprej do polovice napoljen z dobro povrtno prstjo. Kmalu priteče skozi luknjico v dnu lonca očiščena gnojnica skoraj brez duha in okusa, kajti prst je vase vsrkala gnojnične soli in amoniak, ki je vir najvažnejše hranilne snovi, dušika. Sreča za kmetovalca, da prst najvažnejše rastlinske hranilne snovi, ki jih je namanj, kakor amoniak, fosforovo kislino in kalij, najmočnejše vsrkava in pridržuje, da jih voda ne more lahko v spodnje plasti izlužiti. Čim več je sprstenine, t. j. organskih snovi v prsti, tem večja je njena pridrževalna sila in tem rodovitnejša je prst.

Prst uravnava toplino obdelanih tal. Toplota v prsti je največ odvisna od obsolnčenja, dela se pa toplota tudi, če organske snovi, posebno gnoj in rastlinski ostanki, v njej razpadajo. Čim debelejša je plast prsti, tem enakomernejša je toplina. Črna prst se bolj segreje kakor svetla. Toplota prsti je tudi odvisna od tega, kako je prst rahla. Končno je toplina prsti odvisna tudi od njene vlage; kajti pri izpuhtevanju vode se dela hlad. Od toplote prsti sta prav bistveno odvisna rast rastlin in pripravljanje užitne rastlinske hrane.

Prst ohranja vlago v zemlji. Kakor je za rastline potrebna toplota, tako tudi vlaga, ker v zvezi s toploto pospešuje razkrajanje rudninskih in organskih snovi. Brez vlage nobeno seme ne kali. Vlažnost prsti je najprej odvisna od množine prašne prsti, in čim več je v njej sprstenine, tembolj se nasiti z vlago. Glinasta tla se bolj napoje z vodo kakor peščena, najmočnejše pa ilovnata. Prst na nepredorni spodnji plasti je rada močvirna. Sprsteninska in glinasta prst sta najrodovitnejši, ker imata v sebi največ hranilnih snovi in najdlje pridržujeta zadostno vlago.

Prst se ne drži skupaj, ampak je bolj ali manj rahla. Rahla prst je pristopnejša zraku, toploti in vlagi kakor strjena. Obdelovanje in gnojenje dela prst prašno. Najrahlejša prst je peščena, manj rahla je sprsteninska in najmanj ilovnata.

Gnoj.

„Kmetovalec, ki hoče zapustiti svojim otrokom rodovitno polje, se mora vedno ravnati po neizpremenljivem naravnem zakonu, da mora zemlji vse tisto vračati, kar ji jemlje s pridelki.“ S tem izrekom je slavni

naravoslovec in pospeševalec kmetijstva profesor dr. J. Liebig opozoril na veliko važnost gnoj.

Gnoj je kmetovalcu najzanesljivejše sredstvo, ohraniti zemljo rodovitno in jo še rodovitnejšo narediti. Obilni pridelki pridejo le od pravega in zadostnega gnojenja. Kakor je premoženje vsota vrednosti vsega imetja, tako je rodovitnost zemlje vsota vsega tistega, kar daje rastlinam možnost, da v zemlji čvrsto uspevajo. Najbolj so to rastlinske hranilne snovi v prsti, ki jih kmetovalec poljubno s pridelovanjem iz zemlje jemlje in z gnojem v zemljo devlje. Hranilne snovi v prsti so važen del kmetovalčevega premoženja, ki ga mora ohranjevati in pomnoževati. Rodovitnost ni srečen slučaj, temveč jo more kmetovalec z umnim kmetovanjem na svojem posestvu ravno tako pridobiti, kakor premoženje z umnim in varčnim gospodarjenjem. Rodovitnost je blago, ki se kupi kakor vsako drugo.

Kdor ne skuša ohraniti in pomnožiti rodovitnosti svojega zemljišča, ta roparsko kmetuje, kajti on s pridelovanjem odteguje prsti redilnih snovi, ne da bi jih nadomeščal. Z izsesovanjem zemlje ubožuje tudi lastnik po besedah: Slab gnoj in slaba stelja delata revno živino in revnega kmeta.

Dober kmetovalec zato vestno skrbi za gnoj; on vse zbira, kar gnoji, in skuša dobiti kolikor mogoče veliko gnoja. Dobra kmetovalca spoznaš na dobrem gnojišču, dočim vidiš pri slabem kmetovalcu razkopano gnojišče, kjer veter in solnce gnoj kvarita, dežnica ga izpira in kmetovalec na zbiranje gnojnice ali celo na gnojnično jamo niti ne misli.

Gnoj so vse snovi, ki so sposobne dajati rastlinam hrane. Z besedo gnoj navadno menimo hlevski gnoj, v širšem pomenu besede je pa gnoj vsaka snov, ki more prehranjevati rastline.

Namen gnojenja je ohranitev in pomnožitev rodovitnosti. To se doseže z neposrednim dovajanjem rastlinskih hranilnih snovi prsti, z raztapljanjem hranilnih snovi, ki so v prsti, in s segrevanjem in z rahljanjem zemlje.

Imamo popoln gnoj, ki vsebuje vse rastlinske hranilne snovi in obenem zboljšuje prst, kakor sta hlevski gnoj in mešanec, in gnojila, ki dovajajo zemlji le nekatere posamezne rastlinske hranilne snovi ali le pomagajo hranilne snovi v zemlji topiti. Gnojila, ki jih kupujemo in se večinoma izdelujejo v tvornicah, so umetna gnojila.

Govedoreja na Dolenjskem.

Dobili smo vprašanje v zadevi govedoreje na Dolenjskem, ki se ne sme prezreti, kajti vprašalec se kaže kmetovalca, ki zares misli in sam uvideva, da je skrajno potrebno, da se na Dolenjskem v živinoreji krene drugo pot.

Vprašanje dobesečno slove:

„Kako in kaj bi se dalo ukreniti, da bi se pri nas izplačalo rediti krave, dasi nimamo mlekaren? Koliko krav bi moral posestnik najmanj rediti, da bi se mu izplačalo kupiti in rabiti mlečni posnemalnik, in kakšen naj bi bil potem obrat? Posestnikom v bližini Novega mesta se reja krav dobro izplačuje, ker tjakaj prodajajo mleko po 16 h liter. Kar je nas posestnikov, ki smo eno uro ali še dlje oddaljeni od mesta, se nam seveda nikakor ne izplača reja krav zaradi mleka pri sedanjih okoliščinah. Pri nas so večinoma dobri in varčni gospodarji, ki redijo po 7 do 10 glav goveje živine, a med njimi se na-

vadno vidi le ena kravica, ki je, kakor bi jokala za svojimi tovarišicami, kakor Jeremija na Jeruzalemskih razvalinah. Tuintam se pač vidita kvečjemu dve kravi, ki pa navadno dobivata le kaj slabšega pod zobe. Gospodar pravi: vol mora kaj boljšega dobiti, ker mi vozi, orje itd. Naše gospodinje imajo navado, da ves teden skupaj spravljajo mlečne izdelke in jih nesejo v petek v Novo mesto na trg, kjer ponujajo svoje umetnine. Vsi ti izdelki obstoje navadno iz par skodelic smetane, 1 do 1 1/2 l mleka, za 3 do 4 groše sirčkov in v dobrem slučaju iz malo presnega ter kuhanega masla. To spravi gospodinja v boljših razmerah ves teden od ene ali od dveh kravic skupaj, vrhutega ji pa še doma mleka primanjkuje. Z odnašanjem mlečnih izdelkov v Novo mesto potratiti polno časa; od doma gre ob 4 ali pol 5 zjutraj, do mesta ima hoje 1, 1 in pol ure ali še več ter stoji na trgu v vrsti do 2 uri in več, in kar ne more prodati, dá slednjič za vsako ceno; domu pride ob 9, 10 ali še pozneje, kjer jo čakajo nepostreženi prasiči, nepostlane postelje in smeti v hiši. V takih razmerah pač ne kaže rediti krav zavoljo mleka, in kjer ni krav, ni telet. **Tudi biki preganjajo le dolg čas in se jih ne izplača rediti.** Taka je pri nas govedoreja, in sicer sedaj v dvajsetem stoletju! Smo kakor regiment v boju brez poveljnika. Večkrat smo že ugibali o prepotrebni mlekarni, o živinorejski zadrugi, o kmečki zvezi, a vsak sklep zaspi in kmet ostane osamljen kakor Robinzon na svojem otoku. Manjka nam odločnih mož, ki se ne ustrašijo vsake neprilike. Kolikor je dosedaj splošno dobrega, koristnega in poučnega storjenega za kmeta, naredil je izvrstni list „Kmetovalec“, ki se z njim nobeden drug ne more meriti glede vsebine in poučnosti. Ni ga tako izobraženega posestnika, ki bi mu ne bil ta list potreben in tudi v zadnji hribovski koči bi ga ne smelo manjkati. Moje ime smete priobčiti s polnim naslovom, če v „Kmetovalcu“ odgovorite na moja vprašanja.“

Vinko Kavšek v Smolini vasi pri Novem mestu.

* * *

Na to vprašanje je naš urednik že kratko odgovoril med vprašanji in odgovori v 15. št. letošnjega „Kmetovalca“ ter je obljubil, da nekaj več spiše o dolenjski govedoreji, ker mu ravno gori objavljeno pismo daje k temu najlepši povod.

Resnica je hčerka božja. Če se pride z resnico na dan, pa marsikom ni ljubo, in ravno urednik tega lista je s pisanjem resnice imel že prebritke izkušnje. Pri nas je v kmetijstvu veliko dobrega, in slep je tisti, ki taji veliki napredek; je pa še veliko napačnega, ki se mora očitati, če naj se odpravi. Če se pa razne napake očitajo, pa so mnogi bahati starokopitneži užaljeni in izvestni ljudje kaj radi porabijo priliko, da ščujejo: Glejte, kako devlje našega dobrega kmeta v nič.

No, gorenje pismo izpod peresa preprostega kmetovalca, ki pa ima odprte oči, razkriva veččaku veliko revščino dolenjskega gospodarjenja z živinorejo, ki je zanjo Dolenjska izredno prikladna. S to panogo bi se mnoge pokrajine tamkaj mogle povzdigniti do znatnega blagostanja.

Pri pospeševanju kmetijstva ne gre delati preprosto po kakem kopitu, celo ne zapovedovati od pisarniške mize, ampak je treba vestno upoštevati vse razmere in ne malo tudi značaj ljudstva.

Dolenjčevo delovanje in mišljenje je povsem drugačno kakor Gorenjčevo ali Notranjčevo, in na to dejstvo se je vsekako treba ozirati in, v kolikor je nasprotno

napredku, odpraviti se mora z boljšo vzgojo. Vsak stan je treba za napredek najprej vzgojiti. Dolenjec je vobče veseljak in njegova narava mu ne dopušča, da bi si grenil življenje; to je zanj pač sreča, a večkratno pomanjkanje resnobe ni v korist napredku. Vzlic vsemu je pa Dolenjec nadarjen, in kadar je sila, se pokaže moža. Dokaz temu je nesreča, ki je prišla čez dolenjsko vinstvo s trtno ušjo. Vsi smo bili edini, da Dolenjec ne bo kos težkemu in umetnemu obnovljenju vinogradov, a postavil nas je pošteno na laž. Zakaj bi ne bilo enako z dolenjsko živinorejo? Sila je velika, dajmo mu potrebno vzgojo, pravi pouk ter navodila in primerno podporo, pa bo dolenjska živinoreja vsled ugodnejših razmer prav gotovo posekala gorenjsko, in Bog daj v prid lepi Dolenjski kmalu čas, ko bo Dolenjec videl svoje blagostanje v hlevu, namesto v vinskem hramu.

Preden bom nadalje razmotrival ta predmet, naj podam kot dodatek k objavljenemu pismu nekaj odlomkov iz profesorja Janeza Trdine povesti „Vrtilničar“.¹⁾ Profesor Trdina, sicer Gorenjec, a udomačen Dolenjec, je ljubil vesele Dolenjce, proučeval je njih mišljenje in delovanje in dasi ni bil gospodarski veščak, mu je njegov zdravi razum vendar pomagal, da je spoznal marsiktere velike dolenjske gospodarske hibe, ki jih je v svojih spisih semtertja popolnoma pravilno in utemeljeno obsojal. V povesti „Vrtilničar“ pripoveduje, kako je dolenjski kmet Matiček vsled običajnega dolenjskega življenja in gospodarstva prišel na nič, a v sili se je povzpел, kupil je v Novem mestu z ostanki svojega premoženja vrtilnico (ringelšpil), šel je z njo po svetu, prislužil si je premoženje in se je spametoval. Na obisku v svojem rodnem kraju je sosedom obširno pripovedoval, kaj in kako ga je spravilo ob grunt, in to priliko je porabil pisatelj Trdina, da je dal nekdanjemu skesanemu dolenjskemu kmetu obdolžiti se svojih gospodarskih grehov.

Matiček pripoveduje:²⁾

Vi moške sami kmetujete, pa me razumete. Veste iz svoje skušnje, kako težka butara tlači ubogega gruntarja dandanašnji. Če pa hočemo govoriti resnico, pa nam je žalibog priznati, da si je kriv grozno veliko križev naš kmetič sam. Včasih si pomagati ne zna, dostikrat si pa tudi neče. Drži se v vseh rečeh starega kopita, pa misli, da gospodari. Kadar mu začne presti, misli, da ga tepe Bog, ne pa da se sam. Na nepotrebnosti, na veselice trati polovico svojih prihodkov, nazadnje pa se čudi, da ne more več izdelavati. Začne pobešati glavo in obupovati. Mene je veliko let hudo pobiralo, zdaj pa čujte zakaj! Boste že videli, kam pripeljejo človeka naše dolenjske šege, brez katerih ljudje menijo, da ni veselja in življenja. (Matičkova svatba je silno stala; požrla je lep del nevestine dote in ostanek te dote tudi ni nič zalegel, ker jo je dobival v malih obrokih.) Glavno je, da se pred sosedi in znanci ne oblatim, da jim zavežem gobec. Tako se ustimo Kranjci. Ali nismo pravi tepci? — — — S samim delom brez glave ne izhaja noben človek, pa niti kmetovalec. Mi Dolenjci moramo začeti misliti in računati — — — Kadar sem potreboval najemnike, sem jemal najrajši tiste, ki so zahtevali najmanj plačila. Našel sem take, ki so rekli: Daj nam na dan dva groša, jed in dosti pijače, pa pridem, kadar in kolikorkrat hočeš. Jaz tepec sem mislil, da sem zadel terno. Dejal sem babnici: Ne sramoti nam naše hiše,

speci in kuhaj, da bodo ljudje siti. Ne pozabi štrukljev, da nas ne bodo opravljali. Vina jim prinesi, kolikor ga morejo popiti. V svoji neumnosti sem bil prepričan, da mi kaj poceni delajo, in nisem vedel, kako bi jim izkazal hvaležnost. Ko bi bil količkaj preudaril vrednost jedi in pijače, bi se bil prestrašil in opazil, da me delavci presneto drago stanejo. Tako sem jahal dolenjskega osla povsod, v hiši in zunaj hiše. — — — Gnojiti ne zna pri nas noben kmet.³⁾ Enkrat so me vprašali kaplan: Matiček, koliko mernikov pšenice dobivaš od mernika posetve? Jas sem jih debelo pogledal in rekel: Ne vem, tega računa ne razumem. — Tak biček sem bil. Naš župnik je gnojl kakor se spodobi, pa je dobil od zrna pšenice po osem zrn. To smo dobro vedeli, ali smo avše govorili: Župnik copra. Živi duši ni prišlo na misel, da je treba zgled posnemati. Tako bi znal tudi kmet coprati, ko bi hotel. — — — Oče mi je zapustil starega konja; požrla mi je žival strašno veliko, zalegla pa mi ni skoraj nič. Čez nekaj let mi je crknil. Jaz bi moral reči: Hvala Bogu, da sem se rešil nepotrebnih stroškov. Ali pamet me še ni srečala. Kravo sem redil največ zaradi prireje. Naša hiša je spadala med tiste brezštevne, ki zaničujejo mleko. Govorili smo: Mleko ni za odraslene. Mica ga je kuhala samo za otroke, za nas druge le takrat, ko nam je zmanjkalo zabele. Če ga je vtila na žgance, je človek precej uganil, da ni pri nas v nobeni posodi ne za žlico zaseke ali masla. Taka beračija se je dosti potov pokazala. Jako smo se ponašali, da priredimo junce doma. Veselili smo se jih, kakor da smo jih dobili zastonj. Zdaj spoznam tudi to zmoto. Sami veste, kako dolgo mi jih je trebalo krmiti, predno so dorasli za delo. — — — Če bi poslušal župnika, kam sreče! Sto tistih stenic, katerim pravimo skrbi, bi bil s tem zamoril. Prodajal in kupoval sem vsako reč v zgubo. Za vola mi je ponujal doma mešetar stodeset goldinarjev, pa ga nisem hotel dati, ker se mi je zdel vreden stodvajset gold. Celo leto sem ga gonil po sejmi, šel sem z njim po pet ur daleč. Nazadnje sem ga izvedel za stopetnajst gold. Na potu in sejmi sem zapravil zaradi njega gotovo dvajset goldinarjev, še rajši več. Zdaj pa izračunajte moj dobiček! Pohajkoval sem sploh po vseh sejmi z opralkom in brez opralka, kakor da bi se brez mene nobena beratija ne mogla vršiti. Dolenjci sejmujejo iz navade, ne iz potrebe, samo da zijamo, da kaj novega slišimo, da se naklepamo, da imamo izgovor za postavljanje in pijančevanje. Kdor gospodari tako nespametno, kakor sem gospodaril jaz, ne izdeluje dolgo ob svojem. (Matiček med drugim pripoveduje, kaj je videl in čul na tujem.) Izvedel sem, kako ljudje kmetujejo in tržijo, kako opravljajo rokodelstva, z eno besedo, kako rabijo dragi čas, da jim toliko zaleže. Povedali so mi tako nove, lepe in velike reči, da sem zijal vanje kakor kapelj in rekel: Tujci so bogme modrejši od mene in kranjskih kmetov; na tak način seve ni čudo, da so nas pretekli v bogastvu, da žive ob pečanki in pšeničnem kruhu, med tem ko hvalimo mi Boga, če nam da le dosti krompirja in ajde. Od konca sem mislil: Takih mojstrov ni lahko doseči, nikar prekositi. Kalister⁴⁾ pa mi je rekel: Matiček, ne bodi

³⁾ Dobesedno se ta izvajanja seveda ne smejo vzeti, kajti upoštevati se mora, da pisatelj Trdina ni bil kmetijski veščak. Uredn.

⁴⁾ Kalister je bil preprost notranjski kmet, ki je prislužil večmilijonsko premoženje in je silno veliko zapustil v dobre in tudi kmetijske namene svojih rojakov.

¹⁾ Janeza Trdine „Bajke in povesti“. V. zvezek. V Ljubljani 1909. Založil L. Schwentner. Stran 43. in naprej.

²⁾ Objavimo večidel le stavke, ki so v zvezi z živinorejo. Uredn.

neumen! Ne zaničuj svojih rojakov! Kranjec je top in uboga para, dokler čepi doma, dokler meni, da ga Bog ni vstari! Za drugega nego za kajžarja ali za stokajočega, čez glavo zadolženega gruntarja, za večnega trpina in metlo, s katero sme pometati vsak škricman. Kadar se pa naš človek gane in hoče kaj več postati in se začne skušati z drugimi, ga ni več poznati, tako se ves izpremeni in preporodi. Nerodnost, okornost, nevednost padajo od njega kakor veriga od jetnika. V enem letu se kranjski kmet nauči več nego kak tuj kmet v desetih. Ne boj se, Matiček! Kranjci nosijo v sebi zlatega mačka. Kadar se tega zavedo, naj se jim skrijejo tujci. Če oni štejejo groše, tolčemo mi iz svoje kranjske glavice srebrnjake, za njihove tolarje jim kažemo cekine. — Kalister je govoril v vseh teh rečeh pravo resnico. S svojo sedanjo pametjo stavim glavo, da bi si bil opomogel tudi doma, ali tako ali tako. Delal bi tako, kakor bi mi najbolje kazalo. Ko bi imel Kalistrovo premoženje, bi ustanovil najmanj sto štipendij za kranjske fante, da potujejo kak dve leti po francoskem, Angleškem, Belgiji in po drugih razsvetljenih deželah, da vidijo, kako je treba gospodariti, kmetiti, delati, rabiti v korist leto in zimo, dan in noč. — — —

Izvleček te Trdinove povesti je v nekem pogledu popolnito gori objavljenega pisma, istočasno pa takoj tudi nekaj odgovora na stavljeno vprašanje, kajti v povesti so bržkone gotovo kake britke resnice, in vsak razumen kmetovalec spozna upravičena očitja in bo vedel, česa se mu je ogibati. Vzgojajmo se sami in vzgojajmo svoje rojake predvsem stem, da nas ni sram spoznati in priznati naše napake. Ne jahajmo, kakor je Matiček dejal, svojega starega osla naprej.

Govedoreja na Dolenjskem se mora povzdigniti glede števila in seveda tudi glede kakovosti.

Razmere na Dolenjskem v mnogih krajih pripuščajo dobro rediti veliko več živine kakor doslej. V letih od 1890. do 1900., ko je trta usehnila in še ni bilo novih vinogradov, so bili Dolenjci prisiljeni rediti več živine, zato pa statistički podatki iz tega časa kažejo velik napredek v kolikosti živinoreje na Dolenjskem, ki je pa zadnji čas bržkone zelo padla, čemur so seveda veliko krive tudi slabe letine.

Glede kakovosti govedoreje je seveda na Dolenjskem in zlasti v Belikrajini silno veliko treba storiti. Tu je posebno treba nastaviti vzvod.

Predvsem je treba imeti pred saboj cilj, in za tem je stremeti z vsemi silami. Da se postavljeni cilj doseže, je treba Dolenjce vzgojiti za prave živinorejce in jih je pri načrtovanem strmljenju podpirati z vsemi silami, saj bomo imeli na Kranjskem za prihodnjih 9 let na razpolaganje (brez drugih podpor) 133.000 K državne podpore na leto za povzdigo živinoreje.

Moje prepričanje glede smeri dolenjske govedoreje je naslednje:

Proč z drago vzrejo in držanjem volov, ki nič ne neseta, temveč sta očitna izguba na dolenjskih pritlikavih kmetijah in le zapeljujeta k pohajanju po semnjih, ampak delujmo na vzrejo velike, rastne in zgodaj zrele govedi, ki daje dobre molzne in delavne krave.

V tem pogledu je moj ideal posnemati Gorenjo Badensko deželo, kjer so enake razmere kakor pri nas, kjer so večje kmetije in premožnejši kmetje, a se ne sramujejo vse delati skoraj izključno s kravami. Opozarjam na dotični spis, ki sem ga objavil

o živinoreji v veliki vojvodini Badenski v letošnjem „Kmetovalcu“. V tem spisu se najde smer, ki jo imam pred očmi.

(Konec prihodnjič.)

Obiranje, shranjevanje in pošiljanje sadja.

Če nočeš pri sadju imeti škode, tedaj ga moraš obrati o pravem času.

Zgodnja jabolka in hruške ne smejo popolnoma dozoreti na drevju, ker take gnijo rade in dobe slab okus. Oberi jih torej 8 do 10 dni, preden dozore.

To velja tudi o jesenskem sadju. Zor mu spoznaš najbolje na peškah, ki začno rjaveti, oziroma črneti.

Zimsko sadje naj pa dozori popolnoma na drevju, preden ga potrgaš.

Obiraj previdno, da se ne poškoduje sadje, pa če je le mogoče ob suhem vremenu, in sicer takrat, kadar je drevo že suho.

Zgodnje in jesensko sadje naj dozoreva v kakem zaprtem temnem kraju. Zimsko sadje prezračih kakih 14 dni poprej na kakem zračnem prostoru, preden ga spraviš v klet ali v kako drugo zimsko shrambo.

Zimska shramba ne bodi pregorka, niti presvetla, da sadje ne uvene. Ne zasipaj ga pregosto, zlasti ne finih vrst, ker tako shranjeno sadje kaj rado gnije. Večkrat ga preberi in precej odstrani vse le količkaj nagnile plode.

Posebno fino sadje, na pr. hruške, zloži na lataste lese, in sicer tako, da se ne dotika plod ploda, in položi na muhe. Pravi okus ima le zrelo sadje, zato uživaj le tako. Dva dneva naredita, posebno pri hruškah, velik rasloček v okusu. Zanesljivo znamenje, da je hruška zrela, je, če se ti njeno meso pri peclju že uda, če nekoliko pritisneš s prstom. Če je na tem mestu še trdo meso, to kaže, da hruška ni še zrela.

Kadar pošiljaš fino zrelo sadje, zavij vsak plod posebej v mehak popir in zloži sadje v zaboj ali košaro tako, da se ne more med vožnjo pregibati.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 291. Koliko oddaljena mora biti gostilničarjeva vinska klet od gostilne, da ni treba v njej vina zadacati, oziroma ga imeti pod kontrolo, in kako se ta oddaljenost založne kleti od gostilne meri? (A. D. v B.)

Odgovor: Gostilničar mora imeti zadacano ali pod kontrolo vse vino v svojem obrtovališču (gostilni) v okrožju do 1896 metrov ($\frac{1}{4}$ nemške milje). Zakon govori o „okrožju“ 1896 metrov. Misliti si moramo torej pravo obrtovališče, hišo, kjer se prodaja vino nadrobno, kot središče, in okoli tega v daljavi 1896 metrov potegnjen krog. Meriti se pa razdalja ne sme niti po zračni črti, niti po vozni ali pešpotih, marveč v ravni smeri od obrtovališča do kroga po naravi.

Vprašanje 292. Na travnik z bolj peščeno prstjo nameravam spomladi saditi orehovo drevje, pa mi nekateri odsvetujejo, češ da taka zemlja ni za orehovo drevje, ki se mora le jeseni saditi, in da pod orehi ne rase trava. Kako je torej s saditvijo orehovega drevja na peščenih tleh? (A. C. v L.)

Odgovor: Orehovo drevje uspeva v vseh nepremrzlih in vlažnih legah, vendar najbolje na apnenih, peščenastih tleh z globoko zemljo. Oreh se more saditi od jeseni, ko listje odpade, do konca zime ali pričetka pomladi, preden postane muheven. Na rahlih, gorkih tleh je pomladanska saditev boljša. Pod orehovim drevjem res ne uspevajo travna

zelišča, ki zahtevajo veliko svetlobe, vendar pa rasejo zelišča, ki prenašajo senco.

Vprašanje 293. Kakšen plod ima hruška Nelizovka in kdaj zori? (F. K. v P.)

Odgovor: Hruška Nelizovka je izborna namizna hruška, ki naj dolgo na drevesu ostane. Godna za uživanje je šele v decembru ter se drži do februarja. Nelizovkin plod je srednje debel, ima precej debelo, raskavo in zelenkastorumenokožo, ki tudi na solčni strani ne zardi. Koža je včasih rjasta ter je posuta z zvezdastimi pikicami. Meso je belo, včasih rumenkasto, prijetno sladko, se v ustih raztopi ter ima cimetu podoben okus.

Vprašanje 294. Imam kravo, ki je tako mehko-molzna, da se ji mleko kar samo iz vimena izceja; zjutraj ima navadno najmanj mleka. Odkod prihaja to in ali je kako sredstvo proti tej slabi razvadi? (F. U. v Ž.)

Odgovor: To ni nikaka razvada, temveč prihaja od oslabeledih zatvornih mišic v sescih. Slabotne zatvorne mišice so kravi lahko prirojene, ali so sploh napačno razvite ter se v tem slučaju ne bo dalo kaj prida pomagati, kvečjemu, če se krava pogosto molze in se ji mleko sproti jemlje, da nikdar nima tako močnega mlečnega pritiska, kakršnega zatvorno mišičevje ne more zmagovati. Oslabelost mišičevja pa more prihajati tudi od napačne in neredne molže in je v tem slučaju poskusiti z ojačenjem zatvornega mišičevja potom trenja (masaže) in mazanja z oživiljajočimi in krepilnimi rečmi. Glede zadnjega se obrnite za navodilo do živino-zdravnika.

Vprašanje 295. Tukajšnji kmetje trdijo, da se kravam ne sme pokladati ovsena slama, ker po njej izgubijo mleko, ampak ržena slama, in ovsena naj se rabi za nasteljo. Kaj je resnice na tej trditvi? (F. U. v Ž.)

Odgovor: Da bi krava po uživanju kake vrste žitne slame mleko izgubila, je prazna govorica, brez podlage. Ovsena slama je za pokladanje molznim kravam celo veliko boljša kakor ržena, ker je mehkejša, lažje prebavna in redilnejša kakor ržena, ki je izmed vseh žitnih slam za klajo najslabša.

Vprašanje 296. Ali se konji res ne smejo krmiti z otavo, kakor se pri nas splošno trdi? (Dr. K. na J.)

Odgovor: Da bi konjem ne prijala otava in bi jim v kateremkoli pogledu škodovala, je popolnoma neosnovana trditev. Otava je nežnejša od sena in je zato lažje prebavna. Redilne snovi v njej so lažje prebavne kakor v senu. Res je pa otava manj aromatična in okusna kakor dobro spravljeno seno. Pač se pa v takih krajih kakor pri Vas otava težko dobro spravi, kajti dež jo izlučuje in se težko dobro posuši, zato shranjena rada splesni, in plesniva otava je zelo škodljiva. Odtod tudi bržkone pri Vas trditev, da otava ni za konje. Ta trditev ima potem seveda nekaj zase, a jo je treba prav razumeti.

Vprašanje 297. Lucerni nameravam jeseni pognojiti z umetnimi gnojili, zato vprašam, s kakšnimi umetnimi gnojili je treba lucerni gnojiti in koliko posameznih gnojil se vzame na oral? (J. F. v D.)

Odgovor: Lucerna potrebuje predvsem fosforove kisline in kalija, ker more dušik sama dobivati iz zraka. Fosforova kislina se jeseni da lucerni najbolje s Tomasovo žlindro, ker to fosforno gnojilo najdlje učinkuje. Priporočamo Vam lucerni jeseni po možnosti zgodaj gnojiti na oral s 300 do 400 kg Tomasove žlindre in s 100 kg kalijeve soli. Koder pa tla za lucerno niso primerna, pa ne zdrži dolgo in nobeno gnojenje veliko ne pomaga.

Vprašanje 298. Pri nas krmimo prasiče pozimi največ s parjenim deteljnim senom s strniščnico. Tej krmi privedamo repe in po malem moka. Ali je tako zimsko krmljenje prasičev primerno? (J. G. v S.)

Odgovor: Ta krmila so dobra za prasiče, seveda s pogojem, da prasiči dobivajo v njih dovolj redilnih snovi, in če jih je premalo v detelji in strniščnici, da se pomnože s pokladanjem zadostne množine močnih krmil, kakor je n. pr. moka. Seveda so otrobi redilnejši kakor moka. Repa je zraven močnih krmil dobra krma, a v preveliki množini se ne sme pokladati, ker preveč draži prebavila. Odločno napačno je pa vso krmo pariti ali kuhati, kajti parjena ali kuhana krma dela prebavila ohlapna in potem prasiči zelo radi bolehalo za boleznimi v želodcu in v črevih in vrh tega se z vročo krmo lahko tako pokvari, da si nikdar več ne opomorejo. Skušajte po možnosti dajati prasičem le sirovo krmo, potem jih ohranite veliko bolj zdrave in prihranite si veliko dela in drv, ki se jih pri nas ravno zaradi prasičev neopravičeno veliko potratiti.

Vprašanje 299. Osem let star vinograd, ki se ga mi v sedanjih razmerah ne izplača več obdelovati, mislim izpremeniti v sadovnjak, in sicer nameravam nasaditi 300 mareličnih dreves. Kako naj svet pripravim za saditev marelic, kdaj naj drevje sadim in ktere vrste marelic? (V. L. v. A.)

Odgovor: Za saditev mareličnega drevja ni treba tal na poseben način prirejati, ampak je treba za vsako drevo posebej skopati pravilno jamo, kakor je predpisano pri saditvi sadnega drevja sploh. Pri Vas lahko sadite marelice konec zime ali v pričetku pomladi, kajti jesenska saditev pri Vas ni posebno priporočena, ker nimate snega in imate veliko burje, kar vse preveč suši, in to za presajeno drevje ni dobro. Glede vrst se ravnajte po zgledu tamošnjih sadjarjev in izberite tiste, ki na podlagi izkušenj najbolj uspevajo in se najlažje prodajajo. Morda Vam bo kazalo vzeti nekaj prav zgodnjih, nekaj srednje zgodnjih in nekaj poznih vrst, in sicer zaradi kupčijskih razmer in ker si na tak način najbolj zagotovite tudi v slabih letih vsaj nekaj pridelka, kajti, kadar iz kakega vzroka ne obrode zgodnje marelice, navadno obrode kasnejše in istotako narobe.

Kmetijske novice.

† **Prečastita gospa Terezina Povše**, soproga g. predsednika c. kr. kmetijske družbe kranjske, je po kratki bolezni 4. t. m. nenadno umrla. Na krsto blage pokojnice so položili svoje vence c. kr. kmetijska družba kranjska in njeno uradništvo, veličastnega pogreba so se udeležili zastopniki družbenega glavnega odbora in družbeno uradništvo. Bodi blag spomin vrli materi in soprogi in Bog tolaži našega predsednika ob prebitki izgubi!

Zahvala. Deželni odbor kranjski je po blagohotnem posredovanju državnega in deželnega poslanca gospoda dr. Ignacija Žitnika naklonil kmetijski podružnici v Studenem pri Postojni za napravo nove sadne drevesnice znesek 500 K. Za to velikodušno pomoč in podporo izreka podružnično načelnništvo svoje iskreno zahvalo.

Tečaj za porabo sadja priredi kranjska kmetijska šola na Grmu od 26. do 30. t. m. z naslednjim sporedom: Pondeljek, 26./9., od 2 do 4. Pomen konserviranja sadja in zelenjadi. Vzroki pokvarjenja sadja. — Torek, 27./9. od 8 do 10. Kipenje. Kisanje zelenjadi, konserviranje zelenjadi v kozarcih in v pušicah. Od 10 do 12. Praktično razkazovanje. Od 2 do 4. Naprava mezge in zdrica (zolzenj). Od 4 do 5. Praktično razkazovanje v šolski kuhinji. — Sreda, 28./9. Od 8 do 10. Konserviranje sadja v kozarcih. (Naprava kompotov.) Shranjevanje sadnih konserv. Od 10 do 12. Praktično razkazovanje v šolski kuhinji. Od 2 do 4. Naprava soka iz jagodičevja. Od 4 do 5. Praktične vaje v šolski kuhinji. — Četrtek, 29./9. Od 8 do 10. Sušenje sadja in zelenjadi. Od

10 do 12. Praktične vaje v sušilnici. Od 2 do 4. Obiranje in spravljane (shranjevanje) sadja. Vlaganje sadja v zaboje, košarice in sode za kupčijo. Od 4 do 5. Praktične vaje v sadni kleti. — Petek, 30./9. Od 8 do 10. Naprava sadjevca (mošta). Sestava sadja in mošta. Kipenje mošta. Od 10 do 12. Praktično razkazovanje v vinski kleti. Od 2 do 4. Ravnanje s sadjevcem. Bolezni sadjevca in ravnanje s pokvarjenim sadjevcem. Od 4 do 5. Praktične vaje v vinski kleti. — Predavanja od 26. do 28. so zleisti namenjena gospodinjam. Predavanje v četrtek, 29. t. m. je sicer tudi gospodinjam, posebno pa našim gospodarjem-sadjarjem namenjeno; v petek bo pa predavanje le bolj gospodarje zanimalo. Tečaja se je moči udeležiti vseh pet dni, ali pa tudi zadnja dva dneva (četrtek in petek) ločeno. Z ozirom na važnost porabe sadja vabimo naše gospodinjke in dekleta kakor tudi naše sadjarje k temu tečaju. Za udeležbo tečaja se je do 19. t. m. zglasiti pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, ker se sprejme le omejeno število udeležencev. V tem priglasilu je navesti, ktere dneve se želi priglasi udeležiti predavanj. Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem dovoli ravnateljstvo kot podporo enkratno vožnjo do Novega mesta in 2 K na dan za prehrano.

Goveja, prasičja in perutninarska razstava v Kandiji pri Novem mestu se priredi deloma na ondotnem semnjišču, deloma na obsežnem dvorišču župana J. Zurca. Goveja in prasičja razstava bo v ponedeljek 19. t. m. Živali se morajo postaviti do 8 zjutraj na semnjišče. Perutninarska razstava bo trajala dva dni, 18. in 19. t. m. Živali se morajo postaviti v razstavo že v soboto, 17. t. m. popoldne. Vse premije, ki se razdele na tej razstavi, znašajo okroglo 2000 K. Razstava perutnine velja za vso deželo, razstava prasičev za novomeški in krški okraj in razstava goveje živine za novomeški okraj. Opozarjamo še enkrat na dotične oklice v zadnjih številkah „Kmetovalca“ in vabimo k obilni udeležbi.

Sprejem učencev v kmetijsko šolo na Grmu. Opozarjamo še enkrat na tozadevni razglas v zadnji številki „Kmetovalca“. Prošnje je nemudno vložiti, ker je rok za prošnje določen do 15. septembra t. l.

Družbene vesti.

* **Naročnikom na Tomasovo žlindro.** Na razna vprašanja poročamo našim odjemalcem celih vagonov Tomasove žlindre, da so se tvornice sedaj odločile, da letos sploh ne odpošljejo žlindre po parniku čez morje v Trst, ampak da bodo naročbe kar naravnost iz tvornic po železnici na naslov odjemalcev odpravljale. Seveda iz tega za naše odjemalce ne nastane prev nikaka prikrajšava in se bodo naročitve tudi z ozirom na voznino ravno tako računale, kakor če bi se iz Trsta zvrševale. Edino, kar naj naši odjemalci pri tem upoštevajo, je, da vagon, ki je odposlan po železnici iz tvornice, potrebuje 10 do 14 dni, preden pride do naročnika, dočim bi iz Trsta hitreje dospel. Naročniki celih vagonov naj torej svoje naročbe primerno prej priglase. Ker nam je znano, da se bo letos mnogo žlindre skušalo oddajati s pretvezo, da je enakovredna, opozarjamo naše ude tem potem prav nujno, da obstoji med žlindro, ki je menda, že avgusta v Trst dospela, in med pravo Tomasovo žlindro z zvezdo bistven razloček, kajti znano je vsem strokovnjakom, da je le Tomasova žlindra dosti fino zmlata in da vsebuje največkrat še več fosforove kisline, kakor se za zadevno blago jamči. Paziti je torej treba, da ima vsaka vreča natisnjeno „zvezdo“, kajti le tedaj se udje lahko zanašajo na to, da so res dobili Tomasovo žlindro. Družba sprejema že sedaj naročila na cele vagone. Manjše naročbe pa družba lahko tudi takoj izvrši iz ljubljanske zaloge, ker je že sedaj dobila nekaj vagonov prave Tomasove

žlindre po železnici in jih bo porabila za nadrobno oddajo. Kakor se naši udje prepričajo iz naslednjih cen, so cene letos dokaj nižje od lanskih, ker je „Družba tvornic za Tomasovo žlindro“ v Berlinu na naše prizadevanje cene toliko znižala, da ni prav nič dražja kakor slabše zmleto konkurenčno blago; vrhutega pa more družba tudi letos dati onim udom, ki si naroče cel vagon, znaten popust K 25— pri vagonu, ker odpadejo za družbo pri takih naročbah razni stroški za prevažanje itd. v Ljubljani. Onim udom pa, ki naroče cel vagon žlindre še pred 10. oktobrom, bo družba bržkone lahko izposlovala tudi še kak izreden popust. Priporočamo torej takojšnjo prigrisitev.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

* **Tomasova žlindra.** Cene za nadrobno oddajo v Ljubljani so: za 17 odstotno blago K 6'90, za 18 odstotno K 7'20 in za 19 odstotno 7'50 za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 612—	K 648—	K 684—	K 720—	K 756—

za cel vagon z 10.000 kg.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornic. Odšteje se pri teh cenah popust, ki smo o njem posebej pisali. Ni še natančno znano, s kolikoodstotnim blagom se bodo naročbe zvrševale; čim več odstotno pa bo gnojilo, tem bolje bo v vsakem oziru, kajti naposled se za manjvredno žlindro plača ravno toliko voznine, kakor za mnogoodstotno. Naročitve prosimo že sedaj!

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 7 K 50 h 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih franko na vsako postajo. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12 odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 6'36 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornic za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Amonijev sulfat po 31—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato umetro gnojilo ima družba sedaj, ko se bliža čas za gnojenje ozimni, zopet v zalogi. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. št., na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z rmetnimi gnojili“, v 3. št., na spis „Gnojenje krompirja, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimni z amonijevim sulfatom“ v 18. št. lanskega „Kmetovalca“.

* **Mešano umetno gnojilo**, ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 15 K 50 h 100 kg z vrečo vred brez voznine. Pri naročitvah v celih vagonih je cena 15 K. — (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. št. letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Tropine podzemeljskega oreha**. Te tropine imajo zajamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi, torej dosti več kakor sezamove ali lanene tropine. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili.

* **Sezamove tropine**, fino zmlete, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo K 18:50 100 kg in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmiljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precij podraže, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati.

* **Lanene tropine** družba zopet oddaja svojim udom. Cena je 22 K za 100 kg.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvirnih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanost se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Oddaja kôs**. Družba ima v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla, in sicer v isti kakovosti kakor lanske leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah imamo trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. —

Ker se zaradi visoke poštne pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	4½	6	6½	7	7½	8
„ „ cm:	45	60	65	70	75	80
Cena:	K 1—,	0-90,	1—,	1—,	1-10,	1-20.

Pri poštah pošiljatev se zaračuni 30 h za ovoj in za vozni list. Na zahtevanje nekaterih udev si je družba letos nabavila nekaj domačih tržiških kos, ki jih tudi po gornjih cenah oddaja. Kot posebna znamenitost glede kakovosti jekla in natančnega izdelovanja slove kose iz bavarskih in tirolskih tvornic. Družba si je letos za poskušnjo nabavila manjšo množino teh kos, ki jih je lahko oddala, ker so splošno ugajale. Za prihodnje leto bo družba skušala zasigurati si večjo množino teh kos, da bo lahko vsem udom ustregla.

* **Prave bergamaške osle**, in sicer temnovišnjekaste, podolgem žilaste, oddaja družba po 60 h. Osle se po 24 do 25 cm dolge. Družba si je letos nabavila tudi nekaj zabojev neke posebno dobre vrste bergamaških kamnov, ki jih dosedaj ni bilo mogoče dobiti. Te osle so po 25 do 26 cm dolge in veljajo 80 h komad.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe v Trebnjem, ki bo dne 25. septembra 1910. točno ob pol 8 zjutraj v prostorih ljudske šole v Trebnjem.

S P O R E D :

1. Poročilo o dosedanjem delovanju in predložitve računa dosedanjega delovanja.

2. Volitve v odbor. (Glasom § 18. točka 4. družbenih pravil ima tretjina odbornikov vsako leto izstopiti s pravico zopetne izvolitve. V prvem in drugem letu določi žreb izstopivše odbornike. Ta odredba se je sprejela tudi dne 25. aprila 1909 pri ustanovnem občnem zboru pod točko 3.)

3. Različnosti in posamezni nasveti podružničnih udev.

Načelstvo.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Cerknici v nedeljo, 25. t. m. popoldne ob štirih v prostorih gosp. Ivana Žumra v Cerknici.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnštva.

2. Naročanje umetnih gnojil (ker so v večji meri naročena cenejša).

3. Predavanje zastopnika kalijskega sindikata gosp. F. Mulca o rabi umetnih gnojil in o gnojilnih poskusih z umetnimi gnojili.

Če ob določen uri udeležba ne bo zadostna, bo pol ure pozneje zborovanje pri vsakem številu udeležencev.

Kmetijska podružnica v Cerknici,

dne 10. septembra 1910.

Matija Obreza,
načelnik.